

Tesař V, Schück O et al. *Klinická nefrologie*. Praha: Grada Publishing 2006. 650 stran. ISBN 80-247-0503-6.

Renomované nakladatelství Grada Publishing vydalo v roce 2006 jako svoji již 2 581. publikaci v pořadí významnou monografii oboru nefrologie. Kniha má 652 stran (19 kapitol), je v elegantní vazbě, jmenuje se *Klinická nefrologie* a jejími hlavními autory a pořadateli jsou prof. MUDr. Vladimír Tesař, DrSc., MBA, FASN, a prof. MUDr. Otto Schück, DrSc. Oba hlavní autoři jsou zcela nepochybnou garancí vysoké kvality předkládaného díla, ať již jeho obsahové kompletnosti a věcné správnosti, tak i didaktického zpracování, čtivosti a přehlednosti.

K sepsání monografie přizvali dalších 17 pracovníků, kterým byly svěřeny vybrané kapitoly či jejich části. Výběr vždy respektoval skutečného odborníka v dané oblasti, a tak se podařilo sestavit knihu, kterou bez nadsázky psali odborníci na slovo vzatí. Je nespornou výhodou, že všichni jsou vybaveni lety vlastní klinické zkušenosti v oboru, a současně disponují nejen mimořádným rozsahem znalostí, ale i schopností tyto znalosti literárně zpracovat.

Po úvodním krátkém představení autorů a jejich pracovišť a dedikaci monografie několika výzkumným záměrům a projektům, v rámci jejichž zpracovávání vznikla, následuje obsah s detailním členěním kapitol, takže čtenář se může již zde velmi dobře orientovat, pokud hledá cílenou podkapitolu. Za obsahem je vřazen kompletní seznam všech zkratk, které se v dalším textu uvádějí. Takovéto vřazení zkratk ještě před vlastní text je vhodným pomocníkem pro čtenáře.

Úvodní kapitola je teoretická. Má 36 stran, což není rozsah natolik velký, aby se ho čtenář obával. Naopak, lze určitě každému doporučit touto kapitolou začít a věnovat čas osvěžení svých dříve nabytých teoretických znalostí. Uvedený rozsah není natolik velký, aby odradil, a na druhou stra-

nu je text výborně zpracován, srozumitelně, s doprovodnými jasnými ilustracemi, a to prakticky všech fyziologických procesů. Čtenář tím získá základnu, o kterou své další čtení může snáze opřít, než pokud začínal přímo klinickými kapitolami.

V další kapitole jsou rozvedeny vyšetřovací metody v nefrologii. Velký důraz je kladen na močové nálezy (proteinurie; močový sediment). Je důležité připomenout, že i při technických inovacích a vnášení přístrojových metod do medicíny, jsou tato „jednoduchá“ vyšetření stále základem pro klinickou rozvahu nefrologa. Některé močové nálezy při dostatečné jejich znalosti přímo určují diagnózu. Doplnění kapitoly o přístrojové vyšetřovací metody a o renální biopsii je vzhledem k rozsahu předchozích pasáží možná až moc stručné, stejně tak by byly přínosné detailnější informace o imunologických vyšetřovacích metodách. Ojedinele takovéto drobné disproporce můžeme najít i v některých dalších pasážích knihy.

Porucha metabolismu vody a elektrolytů je samostatnou kapitolou zpracovanou přímo profesorem Schückem, tedy odborníkem „par excellence“, a již pro tuto jedinou kapitolu stojí za to si monografii *Klinická nefrologie* pořídit do osobní knihovny. Schückova kniha *Poruchy metabolismu elektrolytů a vody* je beznadějně vyprodaná, a tak má alespoň zájemce tuto problematiku s příznačným precizním zpracováním v přehledu v Schückově a Tesařově monografii.

Kapitola věnující se glomerulopatiím je společným dílem klinika a patologa. Toto pojetí autorské dvojice kapitole velmi prospělo, ostatně pro klinickou praxi je zejména v tomto úseku nefrologie společná řeč klinika a patologa nezbytná. Problematika glomerulopatií je poměrně složitá, její zpracování je výborné a srozumitelné.

Stručné, ale koncisně zpracované kapitoly jsou diabetická nefropatie, hypertenze a onemocnění ledvin, cévní onemocnění ledvin. Diabetické nefropatii byla věnována nedávno samostatná monografie (Rychlík, Tesař et al. *Onemocnění ledvin u diabetes mellitus*. Praha: Tigris 2005), stejně tak problematice hypertenze (Monhart. *Hypertenze a ledviny*. Praha: Triton 2004). Cévní onemocnění ledvin by si pro svůj narůstající klinický význam (neboť počet pacientů s tímto onemocněním narůstá a narůstat bude) samostatné zpracování možná zasloužilo rovněž.

Ke kapitole, která zpracovává vysloveně mezioborové téma (gravida a ledviny), by bylo možná vhodné přizvat spolupracovníka z oboru gynekologie a tuto kapitolu rozšířit tak, aby kniha mohla sloužit i jako základní zdroj informací pro „terénní“ lékaře, ke kterým pacientky s nefropatií přicházejí, ať již s otázkou na postoj lékaře k jejich zamýšlenému těhotenství, či s těhotenstvím k dispenzarizaci. Vhodné by bylo doplnit i přístup nefrologa k pacientce s nefropatií v době porodu, v šestinedělí a v další dispenzarizaci. Možná by toto mohlo být impulzem pro samostatné zpracování tématu.

Kapitolu o dědičných onemocněních ledvin napsala dvojice autorů, kteří společně v této problematice dlouhé roky pracují (Merta, Reiterová) a nepochybně jsou u nás špičkou v oboru. Jednotlivé hereditární nefropatie jsou zařazeny do celkového kontextu, je charakterizována jejich podstata charakterizovány a je uveden i základní přístup k těmto nemocným (detaily této zajímavé oblasti lze dohledat ve společné monografii obou autorů Merta, Reiterová et al. *Dědičná onemocnění ledvin*. Praha: Triton 2004). Kapitola infekce močových cest je zpracována standardně, se základními

doporučeními, pro podrobnější konkrétní návody k přístupům a léčbě těchto situací disponuje naše písemnictví cíleně tomuto tématu věnovanými monografiemi (monografie Teplana, Horáckové, Běbrové a Jandy v nakladatelství Grada Publishing v roce 2004).

Nemoci tubulů a intersticia představují rozsáhlou a poměrně obtížnou kapitolu, která je však dobře rozčleněna, a tím i dobře zpracována. Některé pasáže se vztahují k více kapitolám (například syndrom nepřiměřené sekrece ADH), při souběžném čtení těchto úseků ve více kapitolách nevzniká dojem diverze, naopak, celkově se texty témat vřazená do různých podkapitol dobře doplňují.

Akutní selhání ledvin je zpracováno se zapracováním aktuálních patofyziologických znalostí a ukazuje, že naše poznatky o reaktivitě ledvin na extra-renální i renálně působící noxy jsou stále doplňovány a znalosti na molekulární úrovni jsou nezbytné, chce-

me-li správně aplikovat terapeutický postup.

Kapitoly o eliminačních náhradách funkce ledvin (kontinuální mimotělní eliminace, intermitentní mimotělní eliminace – hemodialyzační léčení; peritoneální dialýza) jsou zpracovány vynikajícím způsobem, přesně, srozumitelně a vyváženě. I kapitola o transplantacích ledvin je koncizní. Závěrečná kapitola se věnuje vztahu lékům a ledvin. Po základním teoretickém úvodu (principy farmakokinetiky) je zařazena velmi cenná tabulka, která poslouží jako klinický pomocník v praxi, neboť určí, zda a jak modifikovat léky.

Monografie z oboru nefrologie vznikly v loňském roce dvě (kromě zde recenzované Klinické nefrologie ještě také Praktická nefrologie, u níž vedl kolektiv autorů prof. MUDr. Vladimír Teplan, DrSc.). I tato monografie je velmi kvalitní. Domnívám se, že je užitečné, když si čtenář může přečíst odborný text byť na stejné téma, ale od různých autorů a s různým uspořádáním. To, co nás při čtení

odborné literatury obohacuje, jsou totiž nejen faktografická data, ale i způsob, jak autor problematiku rozebírá, na co klade důraz, v čem vidí souvislosti a co považuje za potřebné doplnit kromě hlavních pevných struktur tématu.

Závěrem lze konstatovat, že všichni autoři Klinické nefrologie sepsali dílo velmi pěkně, odborně na vysoké úrovni, přitom podané srozumitelně. Zasluhou hlavních autorů a pořadatelů, profesora Schücka a profesora Tesaře, je kniha kompletní a v zásadě vyvážená, což ji spolu s její nespornou špičkovou odbornou kvalitou přiřazuje k našim předním dílům v oblasti nefrologie a potažmo v medicíně a všem autorům patří poděkování od jejich čtenářů.

prof. MUDr. Sylvie Dusilová-Sulková, DrSc.
www.lfhk.cuni.cz
e-mail: sulkovas@volny.cz

Doručeno do redakce: 16. 1. 2007

Klener P et al. Propedeutika ve vnitřním lékařství. Praha: Galén a Karolinum 2006. 325 stran. ISBN 80-7262-429-6 (Galén), ISBN 80-246-1254-2 (Karolinum).

Druhé vydání vychází 3 roky po prvním vydání. Hlavním autorem a pořadatelem je náš přední internista prof. MUDr. Pavel Klener, DrSc., z 1. lékařské fakulty UK a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze.

Vlastní odborný text má 325 stran, rozdělený na část obecnou a část speciální.

Část obecná má 25 kapitol a část odborná 9 kapitol, které pokrývají celé spektrum propedeutiky ve vnitřním lékařství. Na rozdíl od mnohých jiných publikací jsou do úvodu zařazeny kapitoly, které jsou velmi důležité pro studium propedeutiky, a to jsou zdraví a nemoc, komunikace lé-

kař – pacient. Pokud si dnes pacienti na něco stěžují, tak je to především na komunikaci lékaře s pacientem. Stále jsou pacienti propouštěni z nemocnice aniž vědí to podstatné o svém zdraví a jsou odkázáni pouze na písemnou zprávu, kterou předávájí ošetřujícímu lékaři. Máme stále méně a méně času na anamnézu a nahrazujeme ji spíše laboratorními a pomocnými vyšetřovacími metodami a na základě těchto výsledků se teprve vracíme k anamnéze. Ve všeobecné části jsou uvedeny základní všeobecné postupy při získávání anamnézy a fyzikálního vyšetřování a dále pomocná vyšetření jako EKG, biochemická, imunologická vyšetření. Je

uvedena kapitola o biopsii a cytologii, dále jsou zmíněny nukleární metody a metody zobrazovací. Obecná část je zakončena popisem zdravotnické dokumentace a na závěr je pro současnost nesmírně důležitá kapitola právní odpovědnost lékaře. V té je zdůrazněno, jak informovat o zdravotním stavu pacienta, především ve vztahu k rodině, je rozebrán souhlas k vyšetřování a jednotlivým léčebným výkonům a další problematická otázka poskytování zdravotnické dokumentace s dovětkem o zpracování osobních zdravotnických údajů.

Část speciální se zaměřuje na jednotlivé interní podobory jako je